

Vzhľadom na príťažlivosť témy, jej filozofický dosah a význam, ako aj spôsob spracovania bez použitia náročného matematického aparátu možno knihu vrelo odporúčať nielen odborníkom, ale aj širšej verejnosti, ktorá sa zaujíma o výsledky prírodovedného poznania, v ktorom fyzike prislúcha výsadné postavenie.

Tatiana Sedová

PhDr. Tatiana Sedová, CSc.

Filozofický ústav SAV

Klemensova 19

813 64 Bratislava

SR

FILOZOFICKÉ REFLEXIE SLOVANSKEJ MYTOLÓGIE

RUDOLF DUPKALA, *Slovanská mytológia*. Metodické centrum Prešov 1995, 56 s.

„To, čo dosavád' o mythologii slovanskej písané bolo, podstatu bohonauky staroslovánov nevysvetlilo. Práve v tom ale leží kľúč k filozofii predkresťanských Slovanov...“

Týmto mottom P. Z. Hostinského autor vyjadruje i hlavný zámer svojej práce *Slovanská mytológia*. Za pomoci interdisciplinárnych poznatkov (slovanskej histórie, archeológie, jazykovedy, etnografie, porovnávacej mytológie i filozofie) skúma slovanskú mytológiu ako jednu z najstarších foriem duchovnej kultúry Slovanov.

Práca je obsahovo členená na päť kapitol, úvod a záver. Názov prvej kapitoly *Názory na mýtus a vymedzenie pojmu Slovanská mytológia* nás uvádza do problematiky filozofických koncepcií mýtu a mytológie. (W. F. Otto, W. Schadewaldt, J. P. Vernant, E. Cassirer, C. Lévi-Strauss, J. Patočka a ďalší). Zároveň sa autor pokúša predstaviť slovanskú mytológiu ako najstarší produkt duchovno-praktickej aktivity starých Slovanov, ktorá implikuje svojráznu slovanskú teogóniu, kozmogóniu i koncepciu človeka. Ilustruje tým nielen určitú úroveň staroslovanského myslenia, vnímania „či vysvetľovania si sveta, ale tiež osobitný spôsob konania podmienený pohanskými praktikami“ (s. 12).

Na základe dostupných historických prameňov (pamiatok) a ich súčasných interpretácií, ako aj za pomoci filozofických a literárnych fikcií sa autor pokúsil rekonštruovať myšlienkový svet starých Slovanov a načrtnúť eventuálnu podobu ich pôvodných predstáv o bohoch i ľuďoch, o vzniku človeka i sveta.

V druhej a tretej kapitole (*Slovanská „teogónia“ alebo rodokmeň slovanských bohov; Slovanský „panteón“ alebo hierarchické usporiadanie slovanských bohov*) R. Dupkala vychádza z problematiky tzv. „mytologického polyteizmu“, pričom sa metodologicky opiera predovšetkým o Schellingov *Úvod do filozofie mytológie*, z ktorého vyplýva, že

„každý národ má svoju mytológiu... osobitné predstavy o bohoch, ich pôvode, hierarchikom usporiadaní atď.“ (s.24-25). Autor oprávnene poznamenáva, že panteón slovanských bohov treba vnímať v jeho vývojových metamorfózach. V týchto kontextoch sa snaží filozoficky zachytiť aj zložitý proces transformácie pôvodného staroslovanského polyteizmu na predkresťanský variant monoteizmu.

Štvrtá a piata kapitola (*Slovanská kozmogónia alebo slovanské báje o vzniku sveta* a *Slovanská „antropológia“ alebo slovanské báje o človeku*) organicky dotvárajú predstavu o tom, akú podobu mohla mať mytologická reflexia sveta u Slovanov, s prihliadnutím na skutočnosť, že viaceré závery majú nevyhnutne hypotetický charakter. Autor si všima špecifické prvky slovanského mýtu a cez skúmanie rovín prírodnej a spoločenskej determinácie sa pokúša preniknúť k hlbšiemu poznaniu jeho skrytého zmyslu. Stopy intelektuálneho úsilia a duchovných aktivít starých Slovanov nachádza v obrazotvornosti slovanských bájí o vzniku sveta, v mytologických projekciách boja človeka s prírodou atď.

Zvláštnu pozornosť autor venuje procesu christianizácie v prostredí slovanského pohanstva. Prechod Slovanov od pohanstva ku kresťanstvu považuje za fázu, ktorá završuje ich mytologické obdobie. Mytologické obdobie Slovanov pritom charakterizuje nielen ako „prípravnú fázu“ na prijatie kresťanstva, ale tiež ako „nezanedbateľnú platformu rozvoja ich ďalších kultúrnych aktivít“. Slovanská mytológia svedčí podľa neho o tom, že „už naši dávní predkovia boli schopní vytvárať relatívne svojbytnú a originálnu duchovnú kultúru, ktorá je právom považovaná za dôstojnú súčasť európskeho kultúrneho dedičstva“ (s.46).

Hoci ide o regionálny edičný čin – či snáď práve preto – považujeme prácu R. Dupkalu *Slovanská mytológia* za veľmi podnetnú aj pre širšiu filozofickú verejnosť. Odporúčame ju do pozornosti najmä učiteľom dejín filozofie.

Viera Bilasová

PhDr. Viera Bilasová, CSc.
Katedra filozofie FF UPJŠ
ul. 17. novembra 1
080 78 Prešov
SR

O KONCEPCIÁCH SPRAVODLIVOSTI

JARMILA CHOVANCOVÁ: Liberalistické koncepcie spravodlivosti 20. storočia. Studia Iuridica Bratislaviensia Nr. 5. Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK, Bratislava 1994, 51 s.

Rozsahom neveliká publikácia Jarmily Chovancovej analyzuje liberalistické koncepcie spravodlivosti, ktoré predstavujú paradigmu dnešného sociálnopolitického myslenia: